

CAPVT. XII.

De recta dilectione sui.

Post Dei veri cultum traditum, superest, vt proximi dilectio explicetur. Est verò vnicuique proximus diligendus, sicut ipse sibi. Se autem ipsum nemo, vt oportet, diligit; qui animi corporisque salutem atque constantiam abijcit. Id ergo magno opere Indi præsertim barbari docendi sunt, vt primum vitam valetudinemque suam tueantur, neque vel desperatione, vel obstinatione prodigant, quod sæpe faciunt. Etsi enim naturale est, non homini solum sed cuius animalis vitâ amare, sui perniciem, quoad potest, auertere, tamen irrationali quodam impetu & lege apud plerosque barbaros necis sibi afferendæ consilium iandiu obtinuit, vt vel impenduntia mala deuitarent, vel fortiter rem gessisse viderentur, vel diis suis aut regibus alioqui gratificarentur. Quanquam in hoc Perueni regno præ aliis minus id vitatum fuit, quod legibus, & moribus esset excultius, Neque miranda est ea barbaries in cæteris cum Græcæ, Romanæque historię Themistocles illos, & Mitridates, cum Mutios, & Cato-nes, & Brutos, aliosque innumeros, vt viros fortes non parum ambitiose celebrant, atque ipsi etiam, qui Christiani haberi volebant, Circumcelliones in Africa creberrime ita interfierint. Etenim vel laudis amor quidam insanus, vel cæcum vitandi mali consilium complures ingenio etiam

396 DE PROCURANDA INDORVM

1. Cor. 5. Eos qui foris sunt, Deus iudicabit. Quod si Ecclesiæ principibus subsunt, & Christianis hominibus scandalo sunt, profectò tolerandi non sunt. Quo in genere B. Augustinus laudat Constantini magni leges, quibus Paganorum templa clausis, & idola detraxit, itemque Ambrosius aduersus Symmachum vrbis præfectum, Fortunæ aram à Curia Romana eiecctam magnis viribus eloquentiæ defendit. Concilium quoque Eliberinum, vt domini seruorum idola comminuant, edicit. Atque hoc modo in subditis fidelibus, cum præsertim nouis fidelibus, nocent paganici ritus atque idololatria per potestatem auferri & potest, & debet, nisi maiora inde incommoda, & tumultus consequi sapiens administrator iudicarit. Sed illud summo opere curandum est, vt pro noxiis ritibus salutares introducantur, & ceremoniis ceremoniæ obliterentur. Itaque & aquæ benedictæ vsum, & imaginum, & rosatorum, & granorum, & cereorum, & palmarum, & cæterorum, quæ Ecclesia sancta probat ac frequentat, neophytis perquam opportunum esse sibi persuadeant sacerdotēs, atque ea omnia in concionibus popularibus multis laudibus prosequantur, vt pro veteri superstitione nouis religiosisque signis imbutos assuefaciant. Ita fiet, vt melioribus atque elegantioribus occupati obsoletam sectæ suæ superstitionem de manibus ac de mente depellant.

eriam atque doctrina præstantes viros vsque ad
 seuum sui necem sapè compulit. Quod cum
 exemplis maiorum apud barbaros pro magno ducitur,
 naturali sensu propemodum extincto etiam iucundum
 mortis genus habetur. Pertinet etiam ad rectam sui
 dilectionem, vt mentis vsus per temulentiam ne
 intercipiatur, atque ex homine pectus fiat, vel
 potius maximè noxia, & ferax bellua. Sed de ebrietate
 vitandâ, quod est præ cæteris vitium maximè
 familiare barbaris, satis in tertio libro dictum est.
 Huc etiam pertinet, humanarum carniùm eius, in
 quo non tam defuncto homini, qui nihil aut sensus
 aut doloris capis, quam ipsi humanæ naturæ iniuria
 fit. Id enim naturali legi ita repugnat, vt nulla
 quantum ego sentio, famis inopiæ causa licere possit.
 Assentior enim doctissimo Theologo ita sentienti,
 quam alij aliter sapiant. Genus autem hoc vitij
 apud Indos Carybes dictos, quales sunt Brasilienses,
 & Chunchi, & Chiriguancenses, & alij plerique
 in vsu & pretio habitum sacrosanctæ literæ graui-
 ter auersantur, quæ veteres illos idolorum
 adoratores inter cætera multum accusant, tanquam
 humanarum viscerum comestores. Philosophia quoque
 ferinum id esse docet apud Aristotelem, qui eiusmodi
 facinus inter extrema opprobria actionum
 humanarum numerandum putat. Quare vt
 feminis humani fundendi honesta causa esse
 non potest leuatio corporis, nisi aliqui matrimonio
 legitimo, etiam si ex eiusmodi humore coacto
 interitus cõsequatur, ita perfectò neque ex
 humano caduere epulas quantacunque famis.

*Victoria
 vellec de
 temperantia,
 u. 1.
 §. 5.
 sed Cair.
 & Abul.
 aliter
 sentiunt.*

Sap. 12.

*Arist. 7.
 Ethic.
 cap. 5.*

famis depellendæ necessitas iusta esse permittet.
 Ad communis quoque naturæ dilectionem spectat,
 vt defunctorum corpora non vio lentur, atque adeo
 ne sepulchra quidem effodiantur, in quod auaritiæ,
 & inhumanitatis genus leges Imperatoriz, &
 Pontificiæ acerbè animaduertunt, & in hoc regno
 Concilio Limensi seuerè admodum nostrorum
 hominum licentia cõtrahitur. Verum in quo
 rectam sui dilectionem barbari offendunt, maximè
 minimèque id putant, illud est, quod ab Apostolo
 Paulo vno verbo luculenter est dictum, quòd
 contumeliis afficiunt corpora sua. Ita enim
 omnes impudicitia & libidinis præpostera
 fordes exposuit. Atque est illud quoque ab eodem
 verissimè ostensum idololatriæ scelus omnia
 flagitia statim consequi, tanquam riuulos
 primum fontem, quod est à Sapiente sapienter
 etiam animaduersum. In hoc genere sunt
 concubitus cum maribus, cum bestijs, cum
 ipsis lignis, incestuosi amplexus cum sororibus,
 cum matribus, cum filiis apud quosdam
 barbaros non concessi solum, sed interdum lege
 sanciti. Nostros Ingas non nisi sororem legitimo
 sibi coniugio copulare solitos constat, ex quibus
 duo ad fidem conuersi & baptizati in antiquo
 matrimonio permanere à presule quodam
 permitti feruntur, factumque Paulum quartum
 Pont. max. grauissimè tulisse, verbisque
 seuerissimis obiurgasse fama est. Verè à
 Sapiente scriptum est, Initium fornicationis
 est exquisitio idolorum, & adiuuentio
 illorum corruptio vitæ est. Et post nonnulla,
 Neque vitam, neque nuptias mundas iam
 custodiunt, sed alius alium per inuidiam
 occidit, aut adulterans

*Conc. Tol.
 4. c. 45.
 Conc.
 Molden.
 c. 72.
 Conc.
 Lim. cap.
 113.
 Romæ.*

Sap. 14.

Sap. 14.

adulterans contristat : & omnia commixta sunt, sanguis, homicidium, furtum & fictio, corruptio & infidelitas, & cætera, inter quæ natiuitatis immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio mœchiæ, & impudicitia. Infandorum enim idolorum cultura omnis mali causa, est & initium, & finis. Hæc Sapiens, Quæ omnia carnis flagitia à Catechista assidue & grauius insectanda sunt, & seuerius cum violatoribus legis naturalis agendum. Interea verò fornicationem, quam fere gentes licere putant, multis modis legi Dei & nature ipsi contrariam docere debent, atque vt persuaideant, non solum sacræ authoritates proferendæ, verum etiam humana argumenta, quæ poterunt: illudque præcipue ab opinione istorum remouendum, vt feminas non ante matrimonio sibi iungendas arbitrentur, quam in solutis periculum fecerint, qua ex causa concubinas prius penes se retinent, quam easdem ducant uxores. Quin etiam adeo virginitas vilis est feminis, vt opprobrio propemodum detur, si qua ad nuptias nondum corrupta perueniat, tanquam sui amatorem antea inuenire nequiverit. Hæc atque id genus alia barbaricæ stultitiæ monstra diligenter ab hominum sensu, & vitæ vsu quoad liceat releganda sunt, & docendi omnino barbari, vt se ipsos, sensum, corpusque suum diligere & conseruare congruenter nature dicant.

CAPVT XIII.

De dilectione proximi.

Proximum est, vt qui se rectè diligit, fratrem quoque vt se ipsum diligit. Quod sanè fit duobus modis. Vno, vt ne cui omnino noceat, siue vitam corpusque lædendo, siue uxorem violando, siue fortunas contrectando, siue existimationem opinionemque imminuendo, quibus proximus aut re aut verbo læditur. Et vt sic perfecta iustitia, à quibus perpetrandis abstinat, ab iisdem etiam per libidinem affectandis se ~~se~~ abhibeat. Horum quippe omnium lex naturaliter hominum inserta atque impressa animis est. Vt quod tibi ab alio fieri nolis, id in alterum ipse ne facias. Altero quoque modo diligimus proximum, cum non modo non lædimus, verum etiam opportunè adiuuamus, atque adsumus. Atque hic planè omnia Christianæ charitatis officia versantur: & quædam quidem salua charitate prætermitti nõ possunt, vt si debitus honor parètibus, si extremè aut grauius indigenti res familiaris, si periclitanti necessaria vitæ subsidia subtrahantur. Quædam verò etsi non omnino charitatem viciant, grauius tamen debilitant, vt si non doceas, quos commode potes, si hospitio non excipias, si non pascas, cum ipse abundes, & reliqua id genus. Quæ cum dicta vniuersæ sint, & omnium mortalium gentibus communia habeantur, tamen illud est proprium Indorum moribus,

404 DE PROCURANDA INDORUM
quantum ego notare potui, accommodandum, ut
mutuis inter se officiis honeste certent, idque &
humanitatis & Christianæ disciplinæ maximum
ac propemodum singulare decus sibi persua-
deant. Etenim cum plerisque in rebus Europæos
homines naturales Indorum mores longe ante-
cellant, quod is facile conceder, qui horum mo-
destiam, lenitatem, avaritiæ fastusque contem-
ptum, laborum tolerantiam contemplantur, ta-
men hac vna valde horum ingenio offendor, quod
parum omnino benignitatem atque humanita-
tem inter se se obseruent. Nam in nostris homi-
nes siue seruitute quadam oppressi, siue admira-
tione commoti, siue ne in se se uententes expe-
riantur, timore correpti, liberales certè sunt, &
pro sua tenuitate copiosi. At inter ipsos vix est,
qui stipem vilem, aut pugillam frumenti vltro al-
teri præbeat. In ægrotos parum misericordes, in
senes & egentes illiberales, in labore, & ærum-
na oppressos inhumani. Vix filij parentibus de-
ferunt honorem. Senectus ipsa ut aliis est vene-
rabilis pro rerum vtu, & consilij auctoritate, ita
his barbaris vulgo fastidio, & opprobrio habetur.
Itaque plerique senes atque anus, quoniam su-
stentandæ vitæ rationem inueniunt nullam, vi-
ribus destituti, & ab alijs contempti, eam po-
tissimum ineunt, ut fortibus, augurijs, diuina-
tionibus, veneficijs stipem colligant, & suam
apud cæteros opinionem tueantur. Obserua-
tum est à viris valde prudentibus nullos esse in
natione Indorum istarum superstitionum arti-
fices, & architectos, nisi homines abiectos, ino-
pes, decrepitos, qui omnibus alijs rebus ex-
clusi

SALUTE. LIBER V. 405
clusi ad eas se artes vulgo conuertunt. Obserua-
tum etiam parentes filiis in nullo esse pretio si
indigeant, ægrotis nihil ferè opis adferri: de-
functis multa prodigi, quæ si viujs concederentur,
diutius essent in vita retinendi. In no-
stris verò nihil perinde barbari suspiciunt, &
admirantur, nihil æquè apud se commemo-
rant, & laudibus tollunt, atque mutuum benefi-
centiam, & liberalitatem, cum præsertim
eam ad se se redundare perpexerint. Verum est
enim Saluatoris elogium: In hoc cognoscent ho-
mines, quod discipuli mei estis, si dilectio-
nem habueritis adiuicem. Hanc ergo Christianæ
charitatis partem, quæ in beneficentia sita
est, excolendam atque illustrandam, & verbis,
& factis sibi præcipuè reputare debet minister
Christi. Et certè discunt barbari humanitatem,
discunt mores suauiores, discunt effusam etiam
in suos liberalitatem, si diligenter & crebro ea de
re commonefiant, & exhortationibus Sacerdo-
tum paria exempla non desint.

1007. 14.

CAPVT XIV.

De Catechismo vulgo Indorum necessario.

Multa quidem sunt in Christianæ doctrinæ
explicatione fusius & vberius Indis repe-
tenda. Verum ea à me commemorata sunt, quæ
illi
Cc 2 peculiarem

406 DE PROCURANDA INDORVM
peculiarem videntur habere difficultatem. Nos
verò ex vastissimi orbis innumeris gētibus, quan-
tum est hoc, quod experti sumus; Itaque alij alia
notare, & commendare potius curabunt, quæ no-
uis Evangelij stirpibus magis opportuna ani-
maduerterint. Ego quod Peruenibus maxime
confere existimo, vt potui, exposui hactenus, &
deinceps exponam. Hæc autem omnia vt com-
modius, & Catechistæ doceat, & Indi percipiant,
opus in primis est duplici quodam Catechismo:
vno compendiario & breui, quem memoriter
etiam si fieri potest, addiscant, vbi summa sit eor-
um omnium, quæ ad fidem, & mores homini
Christiano necessaria sunt, altero vberiore, vbi ead-
em amplius dilucidiusque dicantur, & copiosius
confirmentur. Vt ille prior discipulis potius, hic
posterior ipsis præceptoribus vlti sit. Opus est
etiam breui, & absoluto aliquo confessionali, vt
sacerdotes rudiores conscientias Indorum exami-
nare, & purgare sciant, vbi ea maxime peccato-
rum genera explicantur, quæ istis familiaria sunt.
Atque ad eundem modum quæ in matrimonijs
Indorum, cæterisque sacramentis conferendis in-
terrogare opus sit. Hoc vtrumque opus si quis
vtraque lingua, & Indica, & Hispanica simul scri-
beret, ac Theologorum illustrium atque egregie
linguæ Indicæ peritorum autoritate munitum
diuulgandum curaret, saluti profectò vniuer-
sæ Reipub. Indicæ immortale beneficium con-
ferret.

CAPVT

CAPVT XV.

In instructione Indorum diu esse
perseuerandum.

IAm verò de residentia Parochorum, & de
missionum auxilio, vt hanc de catechizandis
Indis partem absoluauius, dicendum deinceps
est. Neque magnopere modo incumbendum est,
vt pastoris præsentiam omni quidem gregi in pri-
mis necessariam, etiam Indorum populis deesse
nullo modo debere monstremus: Nam vt pastor
attendat vultum pecoris sui, suosque greges con-
sideret, vt requirat abiectum, & infirmum con-
fractumque alliget, & forte custodiat, vt proprias
oues nominatim vocet; & vadat ante eas, & lu-
pos arceat; & se ipsum, si opus sit; pro ouibus
Christi exemplo offerat discrimini, cæteraque si-
milia, quorum nos diuinæ literæ admonent, hic
præcipue desiderari res per se ipsa quouis etiam
tacente loquitur. Quæ verò absentia pastorum
damna fiant, non minus experimur nos, quam fa-
cti Canones prædicant, atque ille presertim Con-
cilij Parisiensis, inter cætera, inquit, quæ religio-
ni Christianæ aduersa sunt, hoc nihilominus con-
trarium, & periculosum extat, quòd quorundam
prælatorum temeratio ausu Ecclesiæ suis ad tem-
pus viduantur sacerdotibus, & post pauca, Non
attendentes quod eorum absentia, & loca Deo
dicata sibi cultu debito priuentur, & homines

Presl. 27.
Ez. 30. 34.
Ionn. 10.

Conc. Pa-
ris. lib. 1.
c. 29.

Cc 3 sine

sine confessione & infantes sine baptismatis regeneratione plerumque moriantur. Quamobrem in Parochos sedes subinde commutantes, & præsules eos alio euocantes his statim verbis decernunt. Quanti autem sit discriminis & personæ mittentis, & eius, qui mittitur, animarum pericula, quæ subinde in huius rei causa fiunt, liquido produnt. Proinde omnibus Prælati cauendum est, ne illicita sibi presbyterorum transmissione animarum suarum habeant damnationem. Presbyteri porro qui non sui Prælati imperio coacti, sed potius voluptatum suarum delectatione imo auaritiæ æstuatione succenti id facere præsumunt, perpendant necesse est quam luctuosam, & quæ sequuntur. Quæ ad verbum repetenda duxi, vt tam pernicioſa licentia commutandi subinde Parochias Indorum, & de iis veluti negotiandi, & licitandi aliqua ex parte reprimatur. Sed missa vt faciam hæc de residentia Parochorum communia documenta; sunt valde peculiare, & propriæ causæ quæ protius persuadent, nihil de salute neophytorum sperandum esse, nisi firma, ac diuturna fuerit doctoris in catechizando diligentia. Vt enim tenera arbuta nisi assidue inuuantur, carentur, foueanturque, facillime vitiantur, difficile iam vitata emendantur: ita teneræ neophytorum mentes cum infirmas adhuc in Christi Fide radices egerint, vel errore corrumpuntur, vel flectuntur libidine, omnesque Diaboli atque hominum peruersorum impressiones excipiunt. Ita enim natura comparatum est in omni noua disciplina vique dum consuetudine confirmata sit, vt parua negligentia industria omnis, &

labor

labor cito euaneſcat. Huc accedit harum gentium minus perspicax ingenium, quod neque multa de rebus diuinis breui percipere, neque percepta satis retinere potest. Nam mihi quidem Indi sæpe videri solent iis persimiles, qui vel ætate, vel morbo stomachum habent debilitatum, ægrè coquentem cibos ingestos: quorum si aut crassitudine, aut copia obruantur, illico acescit, & vitio cruditatís vires potius frangit, quam confirmat. Opus ergo est, quod medicorum ars habet infirmo stomacho parum, & sæpe alimentum instillare. Ita enim & vincit & ad edepdum excitatur. Haud ergo promittat sibi quisquam exigui cuiusdam temporis labore magnos ex Indorum populis fructus, neque existimemus bis aut ter de tota Fidei causâ edoctos non amplius indigere doctore. Quin potius & assidue differendum est & modicè, vt quæ audierint, percipiant atque conferunt. Sic enim Christus ipsos suos discipulos instruebat, præceptos orbis terrarum, multa habeo vobis dicere, quæ non potestis portare modo. Præter has autem communes ferè infirmitatis humanæ rationes; est illa maxima, & certissima naturæ cuiusdam istorum leuitatis, qui cum primum sibi relinquuntur, micè lubrici omnia accepta deponunt, & aut veteres sequuntur errores, aut in obuium quodque, provt fors tulerit, feruntur sicut paruuli fluctuantes, & circumferuntur omni vento doctrinæ. Quamobrem, ne in his frustra laboremus, & ne excidant à simplicitate Fidei corruptis serpentis astu sensibus, neve ab iis, qui contradicunt veritati, consentiant vero iniquitati trans-

1° Jan. 16;

Ephes. 4;

Cc 4

uersi

410 DE PROCURANDA INDORVM
uerſi agantur, infinitis modis neceſſarium eſt, vt
in iis docendis, arguendis, exhortandis, confir-
mandis, tuendis, & gremio denique ipſo geſtan-
dis, nutriciſ diligentia ne momento quidem ab-
ſit, hoc eſt ſpirituales magiſtri, & patres apud eos
immobiles perſeuerent. Ita ſic vt ex paruiſ initiis
incrementa magna ſuccedant, ac non contra, quod
ſæpe & videmus, & gemimus, lætiſſimæ ſpes &
fœlicia primordia inepta quadam ſocordia cor-
rumpantur.

CAPVT XVI.

An expediat Parochias Indorum Regu- laribus committi.

PARochias verò Indorum vtrum tenere regula-
res deceat, & vtri accommodatiores ſint neo-
phytorum adminiſtrationi Eccleſiaſticæ ſuſcipien-
dæ, hinc, an preſbyteri ſæculares, inuidioſè, ac
moleſtè quidam ſolent contendere. Sed quam-
vis inter antiquos Canones legamus, Ne religioſi
in Eccleſiis Parochialibus ponantur, vituperati
tamen non debet, neque verò poteſt, quod Apo-
ſtolicæ Sedis autoritate & Regio decreto fit. C. 6.
ſtat verò ſummos Pontifices hanc mendicantium
in Indiſ adminiſtrandis operam non ſolum pro-
bare, verum etiam multis magniſque priuilegiis, &
conceſſionibus inſigniter prouocare. Neque alie-
num ab inſtituto religioſo conſendum eſſe, ſi Chri-
ſti amori, ſiaturumque ſaluti cedat interdum accu-
rata

*In appo-
dice ad
Synodum
Lateran.
ſub Ale-
xand. 3.*

SALVTE. LIBER V. AN
rata illa cõmunis vitæ, & regulæ diſciplina, Chri-
ſti præſertim Vicario ita & publicas, & priuatas
leges interpretante. Nemo verò ſit aded abſurdus,
& à ſtudio Regularium auerſus, quin apertè fa-
teatur religioſorum operæ & labori deberi po-
tiſſimum huius Indicanæ Eccleſiæ primordia. Re-
gios autem ſumptus & diligentiam in tranſmit-
tendis nouo orbi religioſorum gregibus vt nulla
ab Hiſpania claſſis hiſ fœlicibus mercibus vacua
ſoluat, quis tam erit ineptus, qui alioſum inter-
pretetur, quam vt curam Indorum hi potiſſimum
ſuſcipiant, regiamque conſcientiam, quoad licet,
exonerent? Præterea ne illud quidem negari po-
teſt à religioſis, religioſius accuratiuſque neophy-
tos inſtitui, ſereque vitæ exemplo magis, quam à
ſæcularibus adiuuari. Nam vt nihil aliud, ipſa ha-
bitus profeſſio cohibet, vt caſtius vitam inſti-
tuant. Quæ cum ita ſint, non eſt cur ab officio
ceſſare monachos, & ſolum ſæcularibus Paro-
chias omnes Indorum quiſquam concedere velit.
At inter has omnes tot & tantas cõmoditates duo
mihi videntur incommoda. Vnum eſt illud ipſum
quod regularibus, cum priuilegiis ſuis exempti
ſint, non ſatis bene cum Episcopis conuenit in
adminiſtrandis Parochiis Indorum. Hinc quanta
mala profeſta ſint, dici non poteſt. Primum enim
ſi in officio ſunt negligentes, Episcopos, quorum
hoc munus eſt proprium, ſuis occurrere non po-
ſunt Parocho, aut caſtigato, aut commutato, ſiqui-
dem neque viſitare, neque preſtere, neque amo-
uere male meritos poſſunt. Præſecti vero Pro-
uinciales ſubiectos ſibi Regulares corrigere qui-
dem poſſunt, ſed cum oues alienæ ſint, vix ad
illos

illos sed tandem querela peruenit. Et omnino habet nescio quid perturbationis Parochum Episcopo suo non subesse, ac duplici veluti capite regi. Hinc porro dissidia acerbaque contentiones inter Episcopos, & Regulares cum Indorum certe magno malo. Hinc querela Episcoporum, quod oues sibi commissas satis pascere nequeant. Denique vestem ex lana inoque contextam, & aream eandem vario semine asperfam, videre est simplicitati Evangelicæ, & sumministratiōi spiritus, quam Paulus tanti facit, sepenumero non parum incommodasse. Hoc igitur detrimentum ex Indorum ratione considero. Alterum verò meo iudicio non isto inferius in ipsosmet regulares recurrere sentio ego, imò verò sentiunt & gemunt ipsi, quorum prudentissimus, atque optimus quisque copiosè deploret propter susceptas Parochias Indorum religiosorum ordines esse collapsos, atque inde & disciplinam extenuatam, quod certè dolendum est. Siquidem hi auxiliares à Christo Domino dati sunt, & fidem iuxta Sapientem, pro amico spondentes, ex officio habent, quod sequuntur, festinare, discurrere, amicum suscitare, vt debito satisfaciat. Ac nescio quonam modo in hoc orbe commutata est ratio instituti regularium. Neque enim, vt in Europa, cum prædicant verbum Dei, confessiones populi audiunt, cæteraque faciunt, Parochis adiumento sunt, & professione sua retenta, greges Christi, quoad licet, curant. Quin potius singularia hæc omnia diuisaque sunt, vniuersisque Parochiam suam tenet, & neque suos ab aliis iuari patitur, neque ipse adducitur, vt alios iuuet. Ita finibus quisque suis sepeus est,

ac

ac si de agro partiendo res esset, alienam ditionem nisi suam faciat, neque adire ipse, neque adiri suam æquo animo fert. Scriptis ad me ex noua Hispania quidam de nostris mirari sese tam absurdam, & ab Indorum salute alienam consuetudinem inuectam esse Indiæ Occidentali. Quamobrem si sacerdotes sæculares, & merito & numero pares Indorum Parochiis inuenirentur, fortassis esset magis è re Indorum, vt religiosi nostro muneri non deessent, sed Parochis ipsis, atque Episcopis auxiliares manus præberemus, & cum summa eorum beneuolentia verbum Dei inter Indos disseminaremus, atque eos audiendis confessionibus cæteroque omni officio prosequeremur. Quod si hoc vniuersè fieri nequit, vt certè nequit, profecto qui ex religiosis hoc instituti genere militare possunt, omnino plurimum causæ Indorum conferre putandi sunt.

CAPVT XVII.

Salutem Indorum Societati IESV pro viribus esse procurandam.

Societatis autem IESV ed potissimum instituta, vt in missionibus obeundis per varios orbis terrarum tractus Ecclesiæ Dei seruiat, hoc tam est proprium munus, vt nihil magis. Atque id quidem quanquam vbique gentium præstare debet pro sua virili, tamen nusquam æquè atque inter nationes Indorum, ad quas Deo concilian-

das

Deut. 22.
Leuit. 19.

Ephes. 4.

Prov. 6.

das præcipuo, vt ego sanè opinor, studio diuinitus instituta est. Ac dabunt mihi æqui omnes libenter veniam, si quandiu sum Indorum seruus, honorificem ministerium meum. Itaque si in hac parte vel cesset difficultatibus victa, vel desidia torpeat societas, non mihi dubium est, quin grauem præ cæteris & Dei, & hominum incurrat offensam. Etenim quo alio pertinet familiare illud in professionibus solemnibus votum, quod nos quartum solemus vocare, de parendo Pontifici circa missiones? Quorum toties facta mentio in Sacris Bullis instituti professionis ad Indos: Quid in beati Patris Ignatii constitutionibus; tanto peius repetitum, & commendatum, quam vt prompto alacritate animo præsto vnusquisque sit, siue ad fideles siue ad infideles ire iubeatur, etiam si remotissima orbis regio lustranda sit? Videre sanè est ex ipsis primordiis suis huius societatis aucthores Indianas professiones potissimum spirantes, easque literis factisque suis; & toto vitæ genere velut exculpent. Pauci numero & vix dum professione sua confirmata cum essent, tamen duos ex ipsis ad Orientalem Indiam destinandos putarunt. Quorum vnus Franciscus Xauier, quanta Deo magnificè adiuuante peregerit, & quale suis exemplum reliquerit, inter abruptissimas difficillimasque Barbarorum rupes iter ostendens Dei verbo planissimum, alij melius loqui poterunt, & tacentibus nobis res ipsæ Dei benignitate non tacent. Hunc cæteri socij secuti, quantam Christi Iesu in se propensionem experti sunt, quantam in pro merenda salute hominum vim, nimis datus ingratusque est in nobis, qui non

&

& agnoscit, & cælesti beneficio gratias immortales agit. Neque ego sanè dubito, quin dulciori quadam ac familiari cura Dominus Iesus eos prosequatur, qui se totos studique sua huic operi consecrant, quod eo charius iucundiusque Deo nostro est, quo & per se insuauius, & ab hominibus magis neglectum. De veris operariis loquor, nam mercenariorum, & sua quærentium plena sunt omnia. Etsi verò ad hanc Occidentalem Indiam serius aliquantò, & parcius Societas IESV euocata est, tamen de benignissima Domini prouidentia certò mihi persuasum habeo, non inferius futurum operæpretium, neque vllò vnquam tempore societatis huc missæ operam cessaturam. Nam cum tot tantisque rationibus rei Indorum procurandæ constructi teneamur, militia desertores penè etiam proditores habeamur necesse est, si non omnes neruos in hoc opus Domini, vel prætermisissis cæteris contendamus.

CAPVT XVIII.

Cur multis videatur Societas Parochias Indorum debere suscipere.

Quoniam verò in hoc orbe nulla alia Euan-gelizandi ratio hæcenus suscepta est præter eam, quam Parochi suis adhibere solent, videntur multis huius Societatis homines nisi Parochias Indorum ipsi vilitate more suscipiant, nihil ad salutem neophytorum conferre posse, vniuersumque

416 DE PROCURANDA INDORVM
uersumque eorum aduentum ex Europa esse pro-
pmodum superuacaneum putant. Itaque censent
huic omnino oneri ceruices subiiciendas, curam-
que Indorum propriè subeundam. Cùmque in hac
parte cunctationem nostram vident, indulgentiam
nobis deliciasque obijciunt, quod detrectato
labore & vita agrestiori, vrbanam frequentiam
amemus. Quidam timori trepidationique nostræ
substomachantur, amico illi quidem animo, sed
voce libera obiurgantes, si Patres Societatis
IESV parochias Indorum sibi vitandas ducant,
de Indorum desperanda salute ferre sententiam.
Quis enim, inquit, discrimini huic obijciat se
se pro salute fratrum, si vos Patres detrectatis,
& tergiuersamini, quorum alioqui animarum
studium, & inflammata in Deum pietas perspe-
cta est? Quorsum verò missionem tantam susci-
pitis, tantum terræ pelagique emensi ad ignotas
terras trajicitis, si Indorum causam deseritis? Aut
qua ratione professioni, nominique vestro con-
sultitis, si quod alij omnes religiosi viri ample-
xati sunt, vos perhorrescitis, non inferiorem alias
animarum zelum præ vobis ferentes? Quod si
Hispanorum nostrorūque hominum salutem
appetit, nonne facius erat in media Hispania
Europaque consistere, vbi & numero, & gradu
superiores sunt infinitis partibus istæ merces? Alij
quidem aurum argentūque apud Indos quaerunt,
quod apud suos, si æquè occurreret, haud-
quaquam patria deserta tam longam, tam mole-
stam, tam periculis omnibus plenam peregrina-
tionem susciperent. Vos verò Patres quid auri
quid argenti huic quaesituri aduentatis? Si qui-
dem

dem Hispanorum animas, certè apud vos au-
rum istud abundabat copiosè. Quod si Indos
Christo Iesu lucrificare in votis erat, & que-
stum maximum, vt est planè, existimantibus
pietatem, Euangelij gloria, & propagatio cordi
erat, quo tandem consilio vix aggressi rem, terga
vertitis? Illi ipsi profani, auarique homines, qui
in hunc orbem rei augendæ causâ penetrarunt,
tamen nihil laboris, nihil periculi recusarunt,
modo copia exoptata poterint: vos verò omnia
prius tuta, omnia vndique quadrata circun-
spicitis, ac velut in vmbra res gerenda sit, nihil
periculorum adeundum putatis. Arqui vestri so-
cij ij, qui in India Orientali in Malabarica, in
Malaca, inOrmucio, in Malucis, in Athiopia,
in Iapponia, in Sina, cæterisque Orientis re-
gionibus tanta præstiterunt, & tanta cum gloria
rebus ab iis gestis per ipsorum epistolas cognitis
in omnium ore versantur, non sine magnis sudo-
ribus siue ingenti periculo eam sunt laudem con-
secuti. Quod si vrbes tantum Hispanorum inco-
lendas vobis existimatis, si Mexicum, Limam,
Cuzcum, ac non in medijs Indorum populis se-
dem figitis, si Carangas, Collas, Sacacas, Ya-
uyos, cæterasque Prouincias barbarorum vita-
tis, vmbrales tantum ac ludicra vestra omnis
de Indis procuratio sit necesse est. Quomodo
enim eam gentem Christo expugnare poteritis,
apud quam sedem figitis nullam, nulla certa præ-
sidia constituitis, nullas moras ducitis? Cum nul-
la alia re perinde opus sit ad salutem Indorum
procurandam, atque perseuerantia & improbo
quodam labore. Sic enim habetote Patres, quan-
tum

418 DE PROCVRANDA INDORVM
tum nos veteranos, & mores horum barbarorum
diuturno vsu edoctos causa admonet, nisi perpetuo,
& ac constanter verbum vitæ, & curam salutis
harum gentium meditemini, vanos omnes vestros
conatus & telæ Penelopes similes profusus fu-
turos.

CAPVT XIX.

*Que rationes à suscipiendis Parochiis In-
dorum Societatem deterreant.*

HÆc atque horum similia expostulare nobis-
cum solent, qui causæ Indorum studiosi, se-
gniores nos in suscipiendis Parochiis accusant,
quorum me oratione ita sepe numero percussum
fateor, vt propemodum victus cederem, omnia-
que alia saluti neophytorum posthabenda existi-
marem, atque equidem pene contemnerem. Sed
contemni profecto non possunt, cum occurrant
nobis tot viri religiosi & pii, qui non minus ami-
co, & sincero animo trepidationem nostram in
suscipiendis Parochiis vehementer probent, con-
firmantque se longa experientia didicisse religioni
suz plurimum ejusmodi Parochias incommodas-
se. Itaque permulti graues, & pii viri in suis Ca-
pituularibus Conuentibus agitantur de Indorum Pa-
rochiis deferendis, ne & regularibus suis nocere
pergerent, & maximas ab Episcopis, à Patronis,
à Præfectis Regiis molestias sustinerent. Quod
& si effectum non est, Rege regisque ministris
contra

SALVTE. LIBER V. 419
contra nitentibus, tum verò sententia aliorum,
vel charitate, vel quavis alia causa obtinente, ta-
men illud omnes, aut penè omnes experti nobis
gratulantur, quod eos scopulos nos præteruecti
sumus. Neque enim in nouo orbe antiquam Do-
mini sententiam obliuisci debemus: Quid prodest
homini si mundum vniuersum lucretur, animæ
verò suæ detrimentum pariat? Aut quam dabit
homo commutationem pro anima sua? Et illud
Sapientis: Secundum virtutem tuam recupera
proximum tuum, & attende in illis, ne fortè inci-
das. Præterea illud ante oculos ponere oportet,
Qui sibi nequam est, non bonus erit vnquam; Et
illud Pauli, Attende tibi quibus ita salutem fra-
trum iubemur querere, vt ne negligamus no-
stram, imò verò nullam esse ab aliis sperandam, si
in nobis prima defecerit. Atque vt omittam reli-
qua, quæ non leuia sunt, duo manifestè habent Pa-
rochiæ Indorum grauissima incommoda. Vnum
est continentie periculum, propter Parochorum
miram solitudinem, ac libertatem quidvis perpe-
trandi, cum perpetua quadam esca libidinis ex
fœminarum aspectu, colloquii, rei familiaris
vsu. Ad quæ accedit, vt cumulum faciat mira
ipsarum fœminarum facilitas, rarus pudor, resi-
stendi vis propemodum nulla, sæpè etiam spontè
oblata copia. Hoc igitur vnum est: alterum verò
non leuius iudicio meo, quod ex luci specie na-
scitur, cupiditatis opinione sine vera illa sine fal-
sa sit, omnia Parochi studia respexit propemo-
dumque corrumpit. Nam & victus suppeditari so-
let ab Indis, quod illi Camaricum dicunt, & à Pa-
tronis Dominisque Indorum salarium penditur.

Matth.
16.

Ecl. 9.

Ecl. 14.
1. Tim. 4.

Hic cum Indis imperando, exigenda, commodissimum quodque eligendo, minus copiosum Camaticum recusando, quanta turbatio inter ipsorum fraudes, & Parochi cupiditatem. Itaque omnem ad Parochi quantum vel fallendum si possunt, vel si non possunt, explendum, salutis suae curam, cogitationemque conuertunt. Cum Patronis rursus Indorum, cum praetoribus, quae tragicordia quotidie? Quot iurgia, & lites, quibus Regia subsellia assidue crepant. Hinc similitates, hinc odia acerba, hinc calumniae graues. Coniurat cum Curaca Patronus aduersus Parochum, & quidvis ut obijciat, testes habet ad votum. Haec qui non vidit, ad exaggerationem fortassis cumulata putabit: qui interfuit, & rem totam oculis perlustrauit, rerum fide inferiora testabitur. Igitur vel continentiae naufragium, vel saeva certe tempestas subeunda est, tum vero auaritia gurges ipse si euitetur, species profecto auaritia, & existimationis iactura euadi nullo modo possit videtur.

CAPVT. XX.

Quae in suscipiendis Parochiis moderatio adhibenda sit.

INter has vero tantas difficultates, illa haecenus sententia mihi magis probata est, vique dum melius, & certius aliquid ducatur, Parochias Indorum, neque esse societati nostrae temerè complectendas,

complectendas, neque vsquequaque tamen repudiandas. Sed siquidem duobus illis incommodis incontinentiae, & auaritiae satis occurri queat, tum verò Episcopopotum pace, & amicitia retenta, caetera omnia officio aduersus Indos esse posthabenda. Sin verò vitari nulla ratione queant, pro certo esse intelligendum aliam esse adiuvandi has gentes quaerendam viam, neque dubitandum hanc vulgarem diuinitus nostris esse praclusam. Nam praeter communes Euangelizandi leges est illa societati nostrae vel prima, vel maxima, vt ministerij sui impensi in proximos nullam omnino patiatur mercedem, mercedisve speciem ad se redundare. Itaque quod aliis valde, & licet, & sanctum est, elemosinas pro missa dicenda, pro funere, pro concione, & accipere & petere, nostris etiam vltro oblatas admittere nullo modo fas est, idque & constitutionum & literarum Apostolicarum praecipuis disertè, & saepe cautum est. Quare nihil est quod tantopere quidam mirentur, si Parochias Indorum Camarico, & salario instructas minus cum nostra professione congruere existimemus. Verum ea, quae dixi, incommoda vitari satis posse videntur mihi in iis praecipue Parochiis, quae vel in vibibus Hispanorum sitae sunt, vel ab iis non admodum remotae, qualis haec Limensis est S. Iacobi, quam nostri tenent. Nam & subesse possent Rectori collegij, qui Indorum doctrinae dant operam, atque illorum religioni & modestiae satis consuli potest, cum vita omnis illorum, superiorum oculis subiecta sit, qui vt, & sibi & officio satisfaciatur suo, facile curant, Vitz ergo liberioris licentia superiorum

422 DE PROCURANDA INDORVM
rum cura prope inuigilantium in hominibus alio-
qui probate integritatis, satis sublata uideri potest.
Etenim & magnum Indorum fructum ita experi-
mur, & incommoda omnia facile anteuertimus.
Sed quoniam sacerdotes doctrinæ, & administra-
tionis Indorum necessarii sine sumptu & quidem
copioso ubi frequentes illi sunt, ali non possunt, nõ
est recusandus moderatus, & congruus victus,
dummodo illud inuiolabile sit, ut ab Indis ipsis ni-
hil exigatur, neque cum præfæctis ipsorum sordidæ
contentiones de quaestu aut mercede concitentur.
Id ut fiat, censent plerique magno adiumento fore
eam constitutionem, quam noua lege iam uide-
mus editam, ut de publico ærario sacerdotibus an-
nui prouentus tribuantur, quod si sincere, & can-
dide obseruetur, non dubium est, quin honestis, &
religiosis hominibus per commodum, & iucundũ
sit: ipsi uero ædificationi, & saluti neophytorum
magnopere conducat. Hoc genus ergo Parochia-
rum collegiis Societatis vicinarum mihi iis, quas
dixi, conditionibus suscipi minime displicet. Sed
quoniam maius aliquid homines in societate re-
quirunt, neque eo modo satis uel expectationi
de se conceptæ, uel harum gentium extremæ ne-
cessitati nostri faciunt, ne illud quidem omittendũ
est, quod nos admonuerunt opportunè uiri
primarij. Esse quasdam prouincias Indorum fre-
quentes, ubi collegia societatis erigi possent, at-
que inde sacerdos prodire ad parochias procu-
randas, qui tamen superioris, & curæ, & oculis
penè subessent, & religiose iuari, & inuisi, &
commutari cum esset opus, facile possent. Ita
enim fieret, ut Indorum rationibus consuleretur
ordinaria

ordinaria nostrorum præsentia, & ipsis religiosi
instituti nihil deperiret. Atque hoc genus doctri-
narum, ut uocant, plerique regulares maxime pro-
bant, quod est in Noua Hispania uisitatum, ubi
monasteria, ut audio, in oppidis Indorum passim
ædificata sunt. Et in hoc ipso regno Peru sunt non
pauca huius exempli. Quanquam & diaboli inue-
terate inuidiæ & hominum fragilitati nihil est
unquam satis tutum. Verum in re ardua atque uan-
dique difficultatibus plena, quæ à periculo lon-
gius absunt, ea pro tutis consilia reputari debent.

CAPVT XXII.

*Missionum usus in Ecclesia antiquis
& frequens.*

SI quid in parochiis tenendis minus Indorum
saluti prestamus, certè Missionũ commodita-
te copiose rependi potest. Missiones uero intelligo
eas excursiones, & peregrinationes, quæ oppida-
tim uerbi diuini causa suscipiuntur, quarum &
usus & autoritas longè maior est, & latius pa-
tet, quam homines opinantur. Etenim in prima il-
la florētissima Ecclesia uidere est hoc duplex ge-
nus Euangelizantium. Alij certas plebes mode-
tandas instituendasque cura propria ac perpetua
suscipiebant, de quibus Paulus Apostolus loqui-
tur: Huius rei causa reliqui te Crete, ut confi-
tuas per ciuitates presbyteros, quos etiam Hiero-
solymam adiens ex Epheso euocauit Miletum.

Tit. 11

Ab. 20

Dd 3

Attendete

Attendite, inquit, vobis, & vniuerso gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam suam, quam acquisiuit sanguine suo. Hos quoque Petrus alloquitur: Seniores pascite, qui in vobis est, gregem Dei, non turpis lucra gratia, neque dominantem in clero. Hos Ioannes in sua Apocalypsi Angelos salutat, Smyrnæ, Ephesi, Philadelphæ, & cæterarum urbium. De quorum perpetua residentia apud plebes sibi commissas tam multa sancti Canones edicunt, vt sacra & antiqua Concilia relegendis tædio penè sit eadem causa toties ac tantopere repetita. Hunc ergo locum in Ecclesia Dei patet non tenent Indorum certè nouis fœtibus pernecessarium & salutarem. At fuit alterum genus in Ecclesia sancta Dei ministrorum, qui non firmas sedes tenerent, sed pro temporis opportunitate, & fratrum necessitate postularet, varias Ecclesias odirent, in iis pro remoras traherent, proprios pastores inuarent, infirmos confirmarent, fortes perficerent, omni ratione Christi rem promouerent. Nam vt in exercitu sapienter instructo præter militares copias certa sedes dispositas, quibus nihil magis curæ sit, quam vt locum suum ne deserant, cum in eo victoria sit, vt caput potius ponant, quam semel fixum pedem referant, sunt etiam auxiliares copiarum leuissimæ armaturæ equites, quorum sit contra munus huc illuc discurrere, vbi discrimen sit, promptè adesse, labantem iam militem confirmare hostem irrupentem excipere, omni negotio adesse, quorum fidei & diligentiarum plerumque victoria accepta referenda sit ita protecto in hac militia Christianæ velut castrorum terribili & ordinatissima acie,

acie, duo sunt ordines, vnus eorum, qui certo loco decertant, alter eorum, qui per omnia discurrent, vt omnibus opem ferant. Quod militiæ genus tanti in Ecclesia factum est, vt duces nostros summos, id est, Apostolos sibi sumpsisse videamus. Quid enim aliud agebat Paulus & Barabas cum inter se dicerent, Reuertentes visitemus omnes Ecclesias, in quibus prædicauimus: Quid Petrus dum transiret vniuersos, & deueniret ad sanctos, qui habitabant Lyddæ: Hoc proflus Timotheus, quem mittebat Paulus, vt confirmaret Thessalonicenses. Hoc Titus apud Corinthios egit. Hoc Iudas & Simeon Antiochiam ab Apostolis missi. Hoc Paulus ipse cum Sila perambulans Syriam, & Ciliam consumans Ecclesias & præcipiens custodire præcepta Apostolorum. Et quamvis hoc Episcoporum, qui hac parte Apostolis successerunt, munus sit, tamen neque Episcopi omnia præstare possunt, & ipsi suarum Dioceseon limitibus conclusi sunt. Quamobrem ad eum cui vniuersalis est Ecclesia commissa à Christo, Romanum inquam Pontificem in Petro oues omnes Christi pascendas suscipientem singulari quadam ratione pertinet, quia per se ipse non potest, vt à se destinet, qui ipsius autoritate hoc tantum munus obeant. Itaque cernimus in Ecclesia multorum Patrum religiosos ordines successisse, qui Apostolica autoritate freti totum terrarum orbem doctrinæ luce illustrarint, vitæ pietatē & ardore inflammant. Quo in genere societas hæc minima nihil sibi aut nouum, aut nimium sumit, si vocationem suam agnoscit, vt in Christo omnibus seruiat, & cum nulli sæpe, aut loco,

Athen. 15

Athen. 9.

I. Theol. 3.

1. Cor. 7.

8. 11.

Athen. 15.

Ibid. 1.

Ioh. 1. 1.

426 DE PROCURANDA INDORVM
sonæ addicta sit, omnes tamen officio. prosequatur suo. Neque vilo modo dubitandum est, quin vocationi si suæ ipsa non desit, eius, qui ad rem tantam vocare dignatus est, gratiam & largitatem vberimè expectura sit.

CAPVT XXII

Missionum utilitates inter Indos.

Missionum autem utilitates inter Indos multæ magnæque sunt. Prima quòd omni cupiditatis occasione procul remota cum neque ministerij sui mercedem exigant, neque fructum alium expectent, quam salutem Indorum, neque in postulando Camarico molesti sint, deinde continentia, & integritatis lumen præ se ferant, admirabile dictu est, quam in sui doctrinaeque suæ admirationem & studium Indos rapiant. Neque enim, quod sæpe dicere solco, illustriora miracula ad Euangelij commendationem Indis adhiberi possunt, quam vt neque auaritiæ occasione neque libidinis sinistro rumore, doctrina ministri Euangelici decolorentur. Secunda, quòd cum seuerius obiurgare & male facta vindicare ad parochos proprie pertineat, missionu verò ratio ea sit, vt potius consulandi, intercedendi, ac bene de omnibus merendi partes sibi sumat, valde in nostros studia Indorum excitantur, & fit animorum magna coniunctio; ex qua & fide dictis facile commodant, & se suaque omnia libentissime

libentissime impertiunt atque communicant. Tertia hinc quoque manat, & est copiose vñ comperta, quod ad confessiones nostris faciendas, etiam generales, etiam ingentium scelerum, ac diutissime conectorum, vltro ipsi non inuitati veniunt, qui tamen parochorum omnium vna sententia, raro verum in confessione sacramentali ipsis aperiunt, quippe qui parochos pertimescant. Eo omni metu odioque sublato ad nostros, quos sibi experiuntur beneuolos, nihilque læsuros certo sciunt, certatim accurrunt, crimina omnia aperiunt, vitæ consilia libenter accipiunt, summa deuotione imperata exequuntur. Hæc vna commoditas missionum, quam in prouincijs superioribus cum versaremur, abundè sumus experti, tanti est apud me, vt si nullus alius missionu fructus expectaretur, sola sufficeret. Ac quemadmodu in sacro Tridentino Concilio propter fragilem muliebrem sextum sacramentalium pudori & metui Patres ita consulendum putarunt, vt præter ordinarium voluerint aliquoties extraordinarium illis confessarium daricita e- quidem Indis etiam consulendum arbitror, quorum est fides infirmior, & duriores in se parochos experiuntur. Itaque eo missionum auxilio mirifice eorum infirmitas recreatur. Quartam demum utilitatem ex ipsa diuini verbi tractatione numero: quæ triplex est in missionibus. Vna, qua pueri & rudiores simpliciter, & memoriter catechismo imbuuntur, idque statim diebus & horis, partim canendo partim recitando fructuose admodum fit. Altera, qua docentur, & instruantur familiariter pro suo quisque captu tam in mysterijs fidei percipiendis, quam in motibus honestè instituendis.

Postrema

*Concil.
Trid. sess.
24. 6. 10.*

Postrema est ea, quæ ad exhortationem spectat, qua pro concione excitantur ad salutaria omnia, ac vi ipsa dicendi dicentisque autoritate flectuntur. Hic mirificè & capiuntur, & cedunt, si concionatorum linguæ bene peritum, & apposite dicentem nacti sunt. Quod cum rarum, in parochiis sit, vnus eiusmodi Indice bene doctus, missionum excursionem multis parochiis prodesse potest. Atque ad has quatuor exempli, Beneficentiæ, Sacramenta administrandi penitentiam præsertim, & verbi denique diuini disseminandi redigi cæteræ possunt vtilitates, quæ ad Indos pertinent.

CAPVT XXIII

Quod Parochi Missiones vtiliter & libenter accipiant.

ESt alia quoque his non inferior vtilitas missionum, cum ad parochos ipsos beneficium deriuatur. Paulus quidem dicebat, Deo autem gratias, qui semper triumphat nos in Christo Iesu, & odorem noticiæ suæ manifestat per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus, quod suo quoque modo vsurpare possunt, si qui sunt discursus Apostolici sectatores. Nostri certè experti sunt sæpenumero parochos ipsos vitæ consuetudine colloquiisque captos ad Christum aspiciasse, neque parum ad virtutis officia commotos esse. Nihil enim vitæ exemplo potentius præsertim

sertim in morum quadam suauitate, tum ipsa familiaris colloquutio studia similia parit. Cumque se se adiuari à nostris sedulo nulla interim mercede expectata vident, atque onere ipso non parum leuari horum opera, beneficio allecti de se bene meritos amant. Iam verò cum ad conscientiam suam fructum hunc deriuant, ad suos longè distantunt exemplo instructi, æmulatione excitati, fructu prouocati. Ad hæc omnia illud accedit, quod cum sæpe binæ ac ternæ aut eo plures parochiæ valde inter se etiam disiunctæ vnus parochi curæ commissæ sint, atque adeo neque baptizare, neque confessiones audire, neque in doctrina instructe omnes suos commode potest, sit, vt maximam anni partem omnes pastore prorsus careant, quia ex re quot milia periclitentur imo verò manifestè intercant, dici non potest. Possunt ergo qui Missionibus vacant, bonam temporis partem in ea parochia consumere, à qua parochus abest, & omni boni pastoris officio perfungi, quæ res non solum est ipsis Indis salutaris, Verum etiam Episcopis, parochis, patronisque gratissima, quibus omnibus eiusmodi supplementa magnam conscientiæ quietem afferunt. Quamobrem à multis iam agitarum est, vt collegia Societatis, aut residentiæ in frequentia maxima Indorum collocauerentur, vnde tanquam ex munita arce subsidarij milites regionem omnem opportunè excurrerent. Ad hæc, vt filios nobilium Indorum à pueritia instruendos educandosque susciperent, in qua vna re totius gentis salus vniuersa posita est. Neque ego sane dissido futurum breui, vt his omnibus modis

430 DE PROCURANDA INDORVM
modis atque rationibus societas nostra saluti Iu-
dorum procurandæ, quod tantopere cupit, feli-
citer operam nauct.

C A P V T X X I V .

Quid cauere oporteat in Missionibus.

AC missionum commoditates ea ferè sunt
quas exposui. Vt verò in omni præclaro ne-
gorio euenire solet, non carent suis quoque non
leuibus difficultatibus. Primum enim inuidia pa-
storum, & plebis contemptus eorum præ nostris
diligentissime cauendus est ea vna ratione, vt om-
ni, & verborum, & rerum significatione testentur
se nullo modo esse parochos superiores, sed hunc
verum legitimumq; pastorem, se verò tantum illius
adiutores, & administratos. Itaque omnem honoris
in illum significatione ne prætermittant, vt & ipse
intelligat nihil ab iis ambitiosè agi, & populus fac-
tionè nullo modo medietur, sed subditus sit per
omnia Parochi suo. Vix dici potest, quantopere
inter Indos obseruetur is, qui cæteris imperat, &
præest, vt statim oculos in ipsū Apo, vt illi vocant,
animumq; conuertant. Qua ex re nisi humilitatè
nostri infucent, & circumspicte parochorum au-
thoritatem tueantur, atque commendent, certum
est inuidia, & calumnia omnia statim bona studia
corrumpi. Præterea & illud omnibus modis curā-
dum, ne odiosi parochis simus, dum vel nimiam
integritatem ostentamus, vel reformatori ac cen-
sori partes importune alluimus. Meminisse po-
tius illud oportet à Spiritu sancto dictum, Noli esse
iustus

Eccl. 7.

iustus multum, neq; plus sapias quam necesse est,
ne obstupescas, Item quicquid Apostoli, Omnibus
omnia factus sum, vt omnes facerè saluos. Et illud
Domini, Dicite, Pax huic domui, & ibi manete
comedentes, & bibentes, quæ apud illos sunt. De-
nique vnusquisque proximo suo placeat in bono
ad ædificatione. Etenim Christus non sibi placuit.

His aliisque diuinæ Scripturæ sententiis docemur,
ita religionis disciplinam conseruare, vt charitati
fratrum multum demus. Multa toleranda sunt in
homine præsertim sæculari, sæpe etiam profano:
nonnulla interdum concedenda salua conscientia,
& ita agendum, vt contumelias suauitate allicia-
tur potius, quam asperitate offensus resiliat statim.
Itaque neque visitatores, neque censores, aut Mo-
mos aliquos vel Sycophantas existimare nos de-
bet, sed sibi amicissimos, & humanissimè affectos.
Nouimus ex prudenti dissimulatione non paucos
egregiè captos tandem Dei verbo manus dedisse:
quos si nimia seueritate offenderis, mille concio-
nibus reuocare non poteris. Venim ita humanita-
tis leges seruandæ sunt, vt neque religionis existi-
matio lædatur, neque conscientia: coram Deo pu-
ritas offuscetur. Nam & virū religiosum & Apo-
stolicum munus obeuntem nihil, aut leuitatem,
aut fastum, aut lasciuiam redolens decet. Quoniam
verò cum ad aperiendas conscientias suas in con-
fessione parochi accurrunt, imploranda impense
est diuina gratia, vt & officio non desit tuo, &
fratris animam grauissimè interdum fauciam à
morte reuoces. Ego sanè in confessionibus au-
dièdis nihil atque formidare soleo, quòd Sacerdo-
tum quotidie cœlestia sacramenta tractantiū vix
medicina

1. Cor. 9.

Matth.

10.

Rom. 15.

medicina vlla morbi curati possunt, cum semel
 coperint peruenire ad cor durum, atque illud
 Gregorij plerunque, cum eiusmodi duritiem con-
 templor, venit in mentem. Plerique eorum à Do-
 mino impenitentis cordis caliginem proiiciuntur,
 & nulla hominis adhortatione respiciunt.
 Ergo in primis illud tenendum est, vt placendi vo-
 luntas, & humanus affectus nullo modo domine-
 tur, ne puluillos sub omni cubito, & ceruicalia
 sub omni capite statuamus, iuxta propheticam
 comminationem, quin potius veritas in omnibus
 dominetur, & præsit, propter quam si homines
 aliquando scandalizantur, non magnopere curan-
 dum est. Dei enim iudicium est, ait scriptura. Ita-
 que si is, qui parochus nominatur, concubinari-
 us sit, si aleator, si fenerator, si simoniacus, si liti-
 gator, si turpis lucri sectator, si officij sui negli-
 gens, si sermonis Indici imperitus, & contem-
 ptor, veritatis fales refecanda sunt vitia, ac nisi
 tibi ipsi in Domino satisfeceris pernicendum, ne
 alienis peccatis ipse communices manus peni-
 tentiæ cito imponens. Ceterum hæc ipsa etiam
 lethalia, & vetusta vlcera oleo simul foueri pos-
 sunt, atque ita vino perfundi, vt pariter, & mor-
 deantur, & ferant. Attingit, inquit, à sine vsque
 ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter diui-
 na Sapientia. Opus forte, modum suauem esse
 oportet. Multum interest, qua manu, qua dexte-
 ritate vulnus chirurgus infligat. Non imperiosè
 non duriter, magis monendo, quam minando,
 magis iuando, quam iubendo, vt ait Augustinus,
 ista tolluntur. Vidimus sæpe Sacerdotum con-
 scientias deploratas, de quibus ego planè diffide-

ram

ram eo quod ad cor durum peruenisse mihi vide-
 rentur, & iuxta Hieremiam propter multitudi-
 nem iniquitatis dura facta esse peccata, ministe-
 riis tamen nostris, vel potius diuinæ gratiæ ita
 cessisse, ita respuisse, ita ad cor rediisse, vt magni-
 ficas Dei bonitati gratias ageremus, & spem non
 vulgarem conciperemus, societatis nostræ homi-
 nes, quorum sunt parochi penè omnes valde stu-
 diosi, præclarissimos fructus in lucrificandi Do-
 mino eiusmodi hominibus allaturos. Hæc in pa-
 rochos obseruanda. Porro Indi, ipsi quoque cu-
 ram quandam mediocritatis efflagitant. Vt enim
 eos oderunt, qui nimij in exigendo sunt, ita etiam
 à se aueros putant, qui ab ipsis oblata repudiant.
 Accipienda ergo sunt humanè munuscula eorum,
 & benignè vel eadem, vel plura si liceat, pauperi-
 bus communicanda. Quod si ipsorum opera in-
 terdum opus sit, dum ea moderatione, qua decet,
 vtiis, nihil offenduntur, imo verò si te aliqui
 sibi beneuolam experiantur, amplius diligunt.
 Illud quoque obseruatum auctoritatem quandam
 retinendam esse aduersus eos, paternæ grauitati
 coniunctam: neque tam summisionis, quam li-
 beralis cuiusdam imperij speciem præferendam.
 Amant enim hoc modo, quæ istorum est natura,
 tractari. Sed neque necessario nostrorum appa-
 ratu offenduntur, neque paupertatem magnopere
 admirantur, magisque præclariora nostros non
 posse afferre, quam non velle interpretantur.
 Quamobrem quæ ad vitæ necessitatem aut etiam
 commoditatem pertinent, prætermittenda non
 sunt, nam & locorum, & rerum magnæ difficul-
 tatis id exigunt ad hæc prouinciarum Indicarum

tanta

Gregor.
 lib. 2. ex
 psal. in 1.
 Reg. 4. 3.

Ezech. 13.

Deut. 1.

1. Tim. 5.

Sap. 8.

August.
 epist. 64.
 ad Aure-
 lium.

Hier. 30.

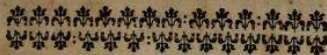
tanta asperitate & inopia; & Indorum ingenia diuinitus ita comparata sunt, vt ædificationis isto necessario vsu nihil amittant. Illud enim non extremo loco cogitandum est, & penitus prouidendum, ne dum Apostolicae abdicationi quidam inhaerent, vitæ commoditatibus destituantur, atque ita vel labore victi, vel viribus destituti bene institutum cursum reuocent. Nam qui aliquando suis dixerat, Nolite portare sacculum neque peram, idem alio tempore iisdem dixit, sed nunc qui habet sacculum tollet, similiter & peram. Quo in loco Bedam venerabilem audire licet, Nobis quoque, inquit, datur exemplum, iusta nonnunquam causa instante quædam de nostri propositi rigore posse sine culpa intermitteri, verbi gratia, cum per inhospitales porrò regiones iter agimus, plura viatici causa, quam domi habebamus, licere portare. Indicas sanè peregrinationes notasse videri potest. Atque hæc ad difficultates Indicarum missionum considerandas hæctenus dixisse sit satis, illud postremò adiciendum puto. Indicas & commoditates, & difficultates non ex aliarum nationum lege aut consuetudine, sed ex sua ipsarum esse metiendas, & Dei zelo præeunte tum verò experientia duce, illud in omnibus intuentium, vt non queramus quod nobis vtile est, sed quod multis, vt salui fiant.

Luc. 10.

Luc. 22.

Bedæ
lib. 6. in
Euang.
Luc. 6. 22.

DE

DE PROCVRANDA
INDORVM SALVTE.
LIBER SEXTVS.

*Breuius ea de Sacramentis attinguntur,
quæ rudibus Indorum Populis ne-
cessaria visa sunt.*

CAPVT PRIMVM.

*Quatenus modo de Sacramentis
agendum sit.*

E diuinis Sacramentis administrandis, quod vnum ex iis, quæ proposuimus, restat, si pro argumenti dignitate discreandum esset, magnum opus existeret, & quod in alterius parte numerari cum ipsum per se tantum sit, merito quodammodo indignaretur. At nos rem tantam nullo modo aggredimur, qui de Sacramentis contra impudentes

E c tes